Ч. 200 (12.856). Львів, вівторок 8. вересня 1931. Poczlową opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Стабілізація Европи.

Спільні заходи поборювання кризи. — Політична стабілізація передумовою економічної. — Французьке зближення. — Занепокоєння Радянщини. — Американсько-европейське співробітництво. — Занепад більшовизму, але скріплення Московщини.

(Від нашого кореспондента.)

Відень, 3. вересня 1931.

Минуле літо було багате у політичні події. Ліга Націй, що розійшлася у травні, зійшлася тепер в Женеві в досить відмінних обставинах. У відносинах поміж трьома найбільшими державами зайшли поважні, хоч ще невиразно зазначені зміни. Інтервенція Америки та жвавіша участь Радянщини в европейських справах ускладнюють ще більше ситуацію.

Спільним лихом всіх держав, яким покищо лише Франція не заторкнена, є жахливий зріст господарської кризи, що заповідає катастрофальну зиму. Спільні також в загальних рисах і засоби поборення цієї кризи державними чинниками. Засоби ці очевидно тимчасові, бо скеровані вони на саму санацію державних фінансів шляхом обтяження приватних капіталів, робітництва та службовиків. Клясичним зразком державної ощадности може бути господарська реформа нового уряду Мекдональда, що має зрівняти 120 міліонів фунтів дефіциту англійського бюджету. Про цю програму пише ліберальний економіст Кайнс в „Ню Стетсмен“, що ліквідація підприємств, зменшення покупної сили населення та збільшення безробіття наслідком зросту податків скорегують урядові обчислення щонайменше на 50 міліонів на некорість державних фінансів. Не краще стоять фінансові справи й у Німеччині та Америці. Поки оздоровлення державних фінансів відбуватиметься шляхом надмірного обтяження приватної господарки, світова кріза з свого зачарованого кола не вийде, бо беручи одною рукою гроші з населення держава мусить віддавати їх другою рукою безробітним, коли не хоче прямувати шляхом Радянщини. А тому, що цей шлях для демократичних держав неможливий, треба думати, що змагання на терені міжнародньої політики мостять інші шляхи і для світової господарки.

Тоїж думки тримається мабуть і кредитовий комітет Европейської Комісії в Базелі, який поручає розвязати спершу політичні проблеми, а потім кредитові.

На політичнім полі треба зазначити перемогу тенденцій, які заступає Франція. Умовини французько-німецького порозуміння загалом поліпшилися. Справа німецько-австрійської митної злуки похоронена. Перемога пруського уряду в справі всенароднього голосування скріплює становище німецького уряду й збільшує свободу рухів Брінінґа в Женеві. В інтерв'ю 26. серпня заявив Брінінґ, що десятилітня політична мораторія належить до сучасних інтернаціональних дебат, отже висловив свою готовість говорити про це. Таким чином в Німеччині зростає готовість до переговорів з Францією.

Еволюція німецько-французьких відносин не лишилася без наслідків на відносини цих держав до Радянщини. Те, що на перший погляд може здаватися наближенням Франції до Радянщини, може бути в дійсности лише заходами французької політики обірвати німецько-московські відносини та втягти Німеччину в сферу західних впливів.

Радянська преса виявила велике занепокоєння ходом нарад Кредитового Комітету в Базелі. „Ізвестія“ з 16. серпня писали: ...„річ іде тут про фактичну контролю над німецьким зовнішнім торгом, оскільки французькі банки підносять питання про долю тих сум, які можуть бути одержані з німецького експорту, а разом з тим вони намагаються усталити цілком певно означені рямці для змагань Німеччини підтримувати кредитом товарообмін з Радянським Союзом“. З другого боку більшовицька преса лицемірно запевняє, що збільшення французько-радянських торговельних зносин не зменшить кількости радянських замовлень в Німеччині, чому, розуміється, в Німеччині не вірять.

Радянщина перебуває крізу без порівнання тяжчу, ніж яка інша держава, радянські банкноти не мають і пятої частини нормального покриття, московський уряд розпродує останні твори мистецтва з Ермітажу, щоб придбати трохи готівки. Переведення „пятилітки“ загрожене фінансовим крахом Радянщини, отже нема дива, що більшовики покидають Берлін, де поклали стільки мозольної політичної праці, і мандрують до паризької, а навіть до варшавської Каносси, несучи на продаж останнє, що мають — договори про неагресію. Кому вони потрібні? Ніяка европейська держава не має наміру нападати на Московщину і кожна знає чудово, що більшовики не признають ніяких договорів з „буржуазними“ державами. Але зломання такого договору більшовиками дає їх противникам основу до спільного виступу проти Радянщини і в цім полягає вартість таких договорів для Европи. Які зобовязання більш конкретної натури перебирає Радянщина супроти „буржуазної“ Франції, — невідомо, у всякому разі занепад політичного значення Радянщини в Европі не підлягає сумніву.

Створення нового уряду в Анґлії під фактичним проводом консерватистів дуже занепокоїло більшовиків. „Ізвестія“ з 27. серпня подають повідомлення свого льондонського кореспондента, що „політичні кола дуже цікавляться питанням, яка буде зовнішна політика нового уряду“. Політика більшовиків в Анґлії не підноситься у всякому з рівня демагоґії та страху. З одного боку більшовики розпочинають нову агітаційну кампанію проти лейбористів, намагаючися довести, що їх опозиція нещира, що англійська буржуазія повинна бути вдячна Гендерсонові не менше між Мекдональдові, а з другого боку жебрають у тоїж опозиції та ліberalів, щоби боронили Радянщину від можливих рішучих заходів консерватистів.

Коли правдивими є пресові голоси про те, що зміна уряду в Анґлії відбулася в деякій мірі під натиском американського капіталу, то треба вважати цю зміну дальшим кроком в розвитку американсько-европейського співробітництва в справі поборення світової господарської кризи. Деяким підтвердженням цього треба вважати й признання Анґлії нової великої американсько-французької позички.

Кріза світової господарки викликає таким робом далеко йдучі пересунення у відносинах окремих великих держав, витворює еволюцію інтернаціональних відносин. В цьому відношенню українська проблема перебуває незвичайно поважну добу, що може на довгий час рішити її долю. Занепад більшовизму не лише не означає безумовний занепад Московщини, але при деяких умовах може попровадити до її реставрації. Тактика вичікування московського уряду та горячкова відбудова московського національного фронту шляхом помирення більшовиків з іншими московськими партіями містять в собі величезну для нас небезпеку. Події останніх місяців показують на тенденції міждержавної консолідації. Пристосовуючись до цієї консолідації більшовики надають свому господарству щораз більше прикмет світового капіталізму. Таким чином Московщина рахує, що при унормуванню політичних відносин в Европі мусить на довший час закинути надію революціонізації Европи, зате може закріпити за собою сучасний стан посідання чужих земель.

М. Данько.

Участь українського студентства (Цесуса) в цьогорічних міжнародніх студентських зїздах.

Через брак матеріяльних засобів та відповідних сил не могла Управа ЦЕСУС-а вислати цього року своїх представників на всі міжнародні студентські зібрання. Всеж таки українські делеґати брали участь у цілім ряді міжнародніх студентських зїздів. Згадуємо тут ті зїзди, де були й українські студентські представники в хронольоґічнім порядку.

1) В Ковні відбувалася в днях 3—7. червня 6. конференція балтійського студентства. Вже давно йде в союзі балтійського студентства завзята боротьба за те, чи допустити поляків до союзу чи ні. Цього року загострилася ця боротьба так дуже, що союз балтійського студентства стоїть перед розпадом. Литовське студентство, яке орґанізувало цього року конференцію балтійського студентства „Селл“, запросило до Ковна також предоставника ЦЕСУС-а. Наш делеґат виголосив привітальну промову та реферат про політичне положення українського народу та студентства. Представник ЦЕСУС-а говорив рівнож на бенкеті міністерства закордонних справ у Ковні. Поляків покищо не прийняли до балтійського студентського союзу. Склакана буде надзвичайна конференція балтійського студентства в жовтні ц. р., де остаточно вирішать справу принятття поляків до „Селл“. Якби поляків приняли до союзу на цій конференції, то виступлять з союзу литовці й дуже імовірно латиші, що є рівнозначне з розбиттям союзу балтійського студентства.

2) Чехословацька студентська централя скликала до Братислави на час 7—9. липня ц. р. конференцію славянського студентства, на якій обговорювали справу тіснішої співпраці між славянськими народами та студентами. Поляки з невідомих причин своїх представників до Братислави не вислали. На конференції прийшло до гострої перепалки між представниками українського та московського студентства. Московський делеґат запропонував конференції, щоби рекомандувала московську мову як одиноку офіціяльну славянську мову серед усіх славян. Проти цього виступив український делеґат, мотивуючи свої виводи тим, що московська мова може мати деяке культурно-історичне значіння, але в практичнім житті вона не є такою важною, як це твердить московський делеґат. Після довгої дискусії перепала московська мова. Зате постановлено, що всі славянські мови є рівновартні й що протоколи славянських зїздів мають бути редаґовані у всіх славянських мовах. Тільки виїмково можна поміщувати витяги протоколів у французькій мові. Московський представник домагався дальше від конференції, аби вона апробувала навчання кирилиці серед славян, проти чого виступив представник українського студентства, пояснюючи свої міркування тим, що у

славян, а особливо серед українців є тенденція завести латинську азбуку. В цій справі прийшло до компромісу між внеском московським та українським. Конференція пропонує вчитися кирилиці, однак вказує рівночасно на те, що кирилиця не має великого практичного значіння та будучности.

3) XIII. Зїзд Міжнародньої Студентської Конфедерації (CIE) відбувався цього року в Букарешті в днях 9—22. серпня. Програма зїзду як кожного року: приняття нових членів, зміна статутів конфедерації, організаційні, спортові, економічні та інші справи. Зїзд працював у 6 комісіях. Протекторат над зїздом обняв румунський король, який запросив шефів делеґацій до себе на чай.

Українське студентство заступав тільки голова ЦЕСУС-а (В. Ожелецький), який час від часу виступав також в імені білоруського студентства. Московський та білоруський делеґати не дістали дозволу на вїзд до Румунії. Перебіг зїзду Конфедерації був досить лагідний. Одначе це була тиша перед бурею. Український делеґат виступив із рефератом про положення українського студентства та народу. Поляки хотіли виступити проти ЦЕСУС-а за те, що він заступає також й українське студентство зі Східньої Галичини та Волині, одначе не відважилися, бо ситуація на зїзді була дуже непригожа для їх виступів. Тому вони заявили українському представникові, що виступлять проти ЦЕСУС-а на слідуючім 14. зїзді Конфедерації, який відбуватиметься 1932 р. в Ризі. Одначе навряд чи до польського виступу прийде в Ризі, бо Міжнародня Студентська Конфедерація стоїть перед розбиттям: виступили з неї Швеція, Голяндія, Данія, Шкотія, Південна Африка та Сполучені Держави Північної Америки. Делеґати згаданих країв мотивували свій виступ тим, що вони невдоволені дотеперішніми проводами Конфедерації та їх великодержавною антантською політикою. Треба сподіватися нової міжнародньої студентської конференції цієї осени, яка буде спрямована проти Міжнародньої Студентської Конфедерації. На букарештенськім зїзді виступив український делеґат проти заведення московської мови як постійної славянської мови в Конфедерації, а зажадав заведення української мови. За московською мовою були передовсім югославяни та болгари, а пізніше прилучилися до них й чехословаки. Проти московської мови заявилися українці, які говорили й в імені білорусів та поляки. Відношення сил було 3:3. Тому московська мова не перейшла, але й не прийшло до ніяких інших вислідів. Славянська комісія імовірно розібється, а це через непорозуміння між славянськими делеґатами.

Треба при кінці згадати, що українська кольонія в Букарешті, а саме пп. сенатор д-р Маєр Михальський, журналіст Дм. Геродот та полковник Порохівський, цікавилися зїздом Міжнар. Студ. Конфедерації.

4) Управа ЦЕСУС-а довірила п. інж. Новочірського з Нового Йорку взяти участь в черговій річній конференції Міжнародньої Студентської Помочі, що відбуватиметься в околиці Нового Йорку в днях 1—7. вересня ц. р.

Цієї осені відбудеться імовірно ціла низка (3—4) міжнар. студентських зїздів, на яких мусить взяти участь також й ЦЕСУС, а то тим більше, що з виступом з Міжнар. Студ. Конфедерації деяких країн змінається й ситуація на міжнародньому студентському форумі, яка можливо буде краща для українського студентства ніж досі.

На жаль, українське громадянство не піддержало ЦЕСУС-а в його міжнародній акції цього літа. Тому апелюємо до українського загалу ще раз, піддержати ЦЕСУС в його праці серед чужинців цієї осені, бо ця праця переходить сили українського студентства та управи ЦЕСУС-а.

В. Л.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Проти нового вязничного реґуляміну.

Товариство правників соціялістів у Польщі радило над новим вязничним реґуляміном, який завів міністр справедливости Міхаловський. Ухвалено резолюцію, в якій між іншим стверджено, що цей реґулямін нівелює ріжницю в правах вязнів, між ними й тих, що провинилися з ідейних мотивів, і тим самим трактує всіх вязнів на рівні з карними злочинцями, нехтуючи глибоку розбіжність в моральній суті ділання звичайного карного проступника і проступника політичного. Тому резолюція домагається привернення політичним вязням тих прав, які відобрав їм реґулямін Міхаловського і які позволяли інакше їх трактувати у звязку з ідейним характером мотивів їхнього ділання.

Після вбивства посла Голувка.

Дальша низка польських голосів.

ЕНДЕЦЬКА ПЕЧЕНЯ.

Вчора зареєстрували ми голос варшавського щоденника „Курер Польскі", орґану т. зв. „господарських сфер", аближених до уряду, в якому м. ін. подано ревеляційну звістку що пок. Голувко мав стати воєводою 3-ох получених східно-галицьких воєвідств, зреорґанізованих в автономічну частину з власним соймом. В той сам день, коли санаційне „Слово Польске" у Львові урочисто заявило, що „буде введена програма пок. Голувка" і що тою програмою є м. ін. розвязання („утраквізація") усієї решти українських шкіл, усіх українських культурних і господарських установ і скасування останніх рештків галицьких автономних інституцій, санаційний „Курер Польскі" у Варшаві писав буквально, що „...впав... речник надання українцям широкої автономії разом зі соймом, що відповідав би горішньо-шлеському соймові"...

Саме та стаття „Курєра Польского" з його сензаційними подробицями про буцім то пляновані за кулісами реформи у Сх. Галичині, спонукала ендецьку „Ґазету Варшавску" виступити з новою атакою проти всяких автономістичних проєктів та самої ідеї автономізації Сх. Галичини, себто — іншими словами — проти виконання зобовязання, прийнятого з клявзулею Ради амбасадорів та зафіксованого у власному окремому законі. Арґументи „Ґаз. Варш." старі, як старою є ендецька ментальність:

> Нова автономічна одиниця, вивінована у спеціяльні прероґативи для руского населення, означала би початок ліквідації кількасотлітнього польського дорібку в тім краю і сумерк позиції, здобутої кровю та цивілізаційною працею численних поколінь польської людности у Червенській Землі.

Після того страшать ендеки всіх приклонників галицької автономії усіми страхами „тісного союзу", „який істнує між українськими діячами і здеклярованими ворогами Польщі", — сепаратизмом, ірредентою, українізацією Холмщини і Підляша, автономізацією Волині і т. п. небезпечними (для ендеції) речами. Ендеки перестерігають, що

> польське українофільство (? — Ред.) є одною із найплоскіших і найшкідливіших оман, яким підлягає одна частина нашої інтеліґенції. Ця омана, підтримана літературною фразою романтичних гасел, повинна уступити місце здоровому, реальному поглядові на українську проблему, як личить зрілому урядові, що має політичне вироблення і традиції (чи це комплімент під адресою уряду полк. Славека?! — Ред.).

І від себе, після такої катеґоричної неґації „романтичного гасла" автономії, повторяє відому „позитивну" програму ендеції:

> Єдиною розвязкою проблеми в границях Річипосполитої є якнайточніше відмежування її від української проблеми і *повільна асиміляція етнографічно-непольського населення* наших мішаних земель, після попереднього *зміцнення на тих землях польського елементу при помочі кольонізації* і всестороннього піднесення його цивілізаційно-політичних вартостей.

Тільки така програма „на знищеніє Русі" може, на думку варшавських ендеків відвернути „необчислені наслідки і поважні труднощі".

Яка коротка память: невже ендеки не мали у своїх руках не лише фактично, але й формально владу і не переводили своєї „програми" по всіх її пунктах?! І невже тоді були вже усунені всі „наслідки і прикрощі"? Але — що правда — можна експеримент відогріти і продовжувати: саме після прочитання вчорашньої передової статті „Слова Польского" повинно переляканим ендекам стати лекше, багато лекше, бо *такої* „програми", як її „Сл. П." виложило, і *так ясно;* — навіть ендеки зі „скріплюванням цивілізаційно-політ. вальорів польської людности" ніколи ще не зробили...

З волинської хроніки.

ЦЕРКОВНІ СПРАВИ.

Безбожницька акція. Волинські безбожники — комуністи й сельроби — нарешті перейшли від слів до діла. На Спаса в багатьох парохіях Ковельщини й Дубенщини, а також і в деяких інших повітах відбулися безбожницькі протирелігійні демонстрації. Безбожницька молодь входила до церков у шапках і з папіросами в зубах, зневажала святощі, на цвинтарях рубала хрести й т. ін. Безсилі священики змушені були звертатися за охороною до поліції.

Цей перший чинний виступ безбожників на Волині вимагає того, щоби церковна справа була потрактована серіозно, а не так, як дуже часто вона трактується місцевими й центральними „власть імущими чинниками" та принагідними дописувачами до часописів з дуже малим і легким баґажом відомостей про цю тисячелітню інституцію, що зветься церквою. Ходить про народню душу, про майбутність народу, який не може жити одною лише неґацією. Московське духовенство на чолі з митрополитом Денисом уже бачить плоди своєї неґації українського національного руху, але можуть побачити їх і наші українські інтеліґенти з їхньою неґацією церковних справ. Побачили їх уже і польські політичні чинники, що весь час підкопувалися під українську церкву.

І ось цікаві прояви переляку цих чинників. Маслов, так званий „сенатор" з одинки, ліквідатор луцького чесно-хресного братства публично закликав вірних від імени п. міністра ісповідань „міцно триматися" (та чого тепер триматися після ліквідації братства?). А „Земя Волиньска" в ч. 35 бє в великий дзвін на ратунок православної церкви:

„Влада безпеки поробила всякі зарядження, щоби спинити дальший похід комуністичних безбожників. З другого-ж боку згаданим рухом (безбожницьким — Ред.) сильно занепокоїлося православне духовенство. Це духовенство повинно також зі зрозумілих причин найенерґічнішим способом виступити проти цієї комуністичної „роботи". Перед цим духовенством стоять сьогодні дуже поважні завдання не лише в відношенні до нашої тут державности, але вже й до самого православя".

Так пише та сама ендецько-клерикальна „Земя Волиньска", яка дуже недавно накликала до „ревіндикації" церков і нищення того самого православия.

Ось наслідки підтримування відомими чинниками московської акції в церкві, гальмування національного руху, розвязання церковного комітету й ониємої церковної хрунівну за допомогою всяких пройдисвітів, що позапродували вікове церковне майно, насильно вириваючи його з рук церковних діячів.

ГОСПОДАРСЬКЕ ЖИТТЯ.

Депресія. Такої депресії в економічному житті Волині, яку бачимо сьогодні, Волинь не переживала навіть у найстрашніші пореволюйні дні. Тоді населення мало надію на поправу, на зміну й відбудову. Сьогодні — пригнічення, зневіра й розгубленність. Відповідальні чинники кілька років уживали всіх засобів, щоби змонополізувати все господарське життя у своїх руках. Адміністрація й спеціяльним способом обрані волосні ради та соймики мали вивести господарку на належну дорогу. В звязку з цим незалежний економічний рух самого населення вважався за перепону для „господарського будівництва" й був трактований неприхильно, а зокрема — український кооперативний і аґрікультурний рух. Тому два роки не було на Волині кооперативних курсів, тому в деяких місцевостях Рівенщини не дозволяється навіть засідання рад і справ кооператив, що явно суперечить закону. Тому не були зареєстровані в ріжних повітах філії „Сільського Господаря". А наслідки цієї економічної політики? Розстрій господарського життя, зубожіння населення й депресія. В той-же час соймики та міські самоврядування, які мали змонополізувати це господарське життя, переживають таку скруту, що їх самих треба рятувати від руйнації якимись героїчними заходами.

Рівенські торги. 30. серпня в Рівному відкрито другі „рівенські торги", що їх організує рівенський староста п. Богуславський. Тогорічні торги були слабенькі, а цьогорічні — цілком не вдалися. Населення Волині, позбавлене можности самодіяльности на господарському грунті, поставилося до торгів так само, як до всяких інших парад. На торги прибули лише ці з „народу", що дістали наказ: представники „ґмін", „кулок рольнічих", кас Стефчика, хори, танцюристи, „пожарники" й т. д. У виставленні експонатів сільського господарства й у перегляді їх селянство участи не взяло. П. староста Богуславський на зібранні своїх представників у салі кіна дня 31. серпня відкрито сказав, що торги в Рівному „завели". „Завелися" навіть у своїх надіях на великі прибутки ті численні майстри гри в карти, кости й всякі інші способи виманчування гроша в темних людей, що в такій великій кількости прибули на торги й, на диво, найшли на них вільне поле для здирання гроша з наївних людей.

Волинське купецтво. З нагоди „рівенських торгів“ волинське купецтво заворушилося, а властиво — санаційна частина жидівського купецтва. 30. серпня відбувся зїзд цього купецтва в Рівному при участи відомих „політичних промисловців“ посла Висліцького й б. сенатора Даля, які виголосили реферати про господарську політику й господарське положення та податкові справи. Не зважаючи на всі засоби до підбадьорування себе, їхні господарські голоси звучали дуже мінорно й зводилися до „підтримки“ й зменшення податків.

Кріза каміноломів. На Костопільщині існує велика каміноломня в Яновій Долині, в якій находило працю кілька тисяч робітників. З огляду на крізу й невідповідне ведення цього підприємства, каміноломня стоїть перед загрозою припинення робіт і редукції цих тисяч робітників, яким уже й тепер не виплачують запрацьованих грошей. Щоби рятувати ситуацію, мін-ство публичних робіт дало каміноломні 60 тисяч одноразової допомоги на виплату робітникам залеглостей. Але ця сума каміноломні не врятує.

З ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ.

Відчит втікача з „раю“. В Ковлі в салі кіна відбувся політичний реферат втікача з Більшовії росіянина Романова про політичне й господарське положення у Більшовії. Звичайно Романов освітлював життя Радянщини зі свого російського становища. Присутні на ґалерії „радянці“ намагалися протестувати.

Погрожують „радянофільським“ редакціям. Львівські радянофільські та виразно радянські видавництва, добуваючи адреси волиняків та волинських українських інституцій, засипають Волинь своїми часописами, не зважаючи на звертання їх редакціям і на протести. Щоби звільнитися від цієї опіки, українці одного села „ґміни“ Кошари на Ковельщині мусіли одній „добрій“ редакції загрозити судом за „самоправство“. І помогло: перестали надсилати.

Щирість п. „посла“ Теліжинського. Оповідають, що в липні місяці до Луцька приїздив відомий меншостевий діяч п. Аменде, щоби тут перебалакати з „українськими“ діячами. Сталося так, що з причини відсутности головніших „представників“ українського народу з „Української Ниви“ й „Рідної Хати“, звернувся до п. Теліжинського й, між іншим, спитався, хто дає гроші на видавання „Української Ниви“. Т. Теліжинський, як „щира людина“, по щирости назвав те певне джерело, з якого певні люди одержують необхідні суми, а пан Аменде взяв та й записав собі це до свого бльок-ноту. І на диво, люди, замість щоби похвалити п. „посла“ за його щирість, дуже гніваються на нього. Така-то несправедливість на світі! Навіть наклепують на п. „посла“, що це завдяки його щирости не прийняли на конгрес національних меншостей „послів“ Певного й Богуславського.

—o—

Жий, але дай жити другому.

(З педагогічних кругів.)

Повторювана в світі за німцями життєва й етична мудрість „Лебен унд лебен ляссен“ серед українців не принялася. А всеж бажав би я її пригадати і звернути її на ділянку нашого приватного шкільництва, а саме до т. зв. доходячих учителів державних, і ще більше до власників приватних шкіл. Адже виписана в заголовку сентенція для громадянства нашої тіснішої батьківщини виростає просто в наказ сучасної доби — в імя істнування десятка родин.

Був у нас давній звичай обсаджувати становища в приватних школах вислуженими державними учителями. Така практика не вадила нікому, бо не бувало в нас безробітних учителів. Та все змінилося по війні, сьогодня вже не так. Сьогодня число безробітних кандидатів учительського звання і число учителів розвязаних шкіл більшає, а давня практика не переводиться: приватні школи все ще по давньому затруднюють у себе переважно доходячих і вислужених учителів!

Прошу приглянутися, чи в нашій центральній установі приватних шкіл державні емерити не займають платних учительських посад? Чи в середніх школах „Рідної Школи“ посад управителів не займають державні емерити з повною вислужениною? Те саме з посадами учителів у середніх школах „Рідної Школи“ і в ґімназії СС. Василіянок у Львові: латанина доходячими силами з державних ґімназій! Вони доробляють на достатніший прожиток тоді, коли цілий ряд приватних учителів, батьків родин, голодує у безпросвітній нужді.

„Рідна Школа“ удержує у Львові бурсу для ґімназистів, а надзір над нею має від ряду літ знову таки державний учитель, і то заможний та бездітний. Може це й найчесніша людина під сонцем, але — не потрібуючи цього до прожитку — всеж таки має в бурсі повне удержання, між тим, як приватні учителі не мають ніякіської платної праці.

Надто треба ще згадати, що молоді кандидати учительського звання, коли не виконують учительської практики два роки, не можуть приступити до практичного іспиту і тимсамим набути кваліфікації.

На провінції теж не краще. І там у всіх середніх школах державні, доходячі учителі займають половину чи більше посад. А буває і таке, що жінки державних професорів учителюють у приватних школах і тоді їхня родина має дві платні для кращого прожитку. А в бурсах здебільша те саме.

Власники виправдуються тим, що — мовляв — шкільні власти найрадше затверджують державних учителів. Але така балачка не багато варта, бо саме і міністерство і кураторія вимагають, щоби приватні школи мали власних учителів. Друге виправдування, що доходячі учителі дешевші, тільки ж варта, що і перша, бо почисліть докладно, а тоді й побачите, хто дорожчий...

Правдивою причиною лиха не що інше, як недостача громадянських почувань у щасливих наживників і громадянської відповідальности у керманичів шкіл та шкільних установ.

Доказом на це є факт, що Загальні Збори „Рідної Школи“ рік-річно ухвалюють резолюції в користь приватних учителів, але не мають послуху!

В теперішню скруту передаємо цю пекучу й болючу справу українській пресі і самим інтересованим під розвагу. Преса стоїть на сторожі суспільної моралі, тому вірю, що з приводу оцеї статті також інші часописи займуть виразне й рішуче становище. А знов інтересовані нехай зладять спис шкіл і місць та нехай борються за своє право до праці. Треба організації. А зроблять це не тільки у власному інтересі, але також з хісном для громадянської моралі.

Педагоґ.

Зміна режіму в Югославії.

Югославянський король Олександер скликав 2. ц. м. у Білгороді коронну раду, на якій проголосив поворот до парляментарної системи правління. Опісля міністр двору Єфтіч прочитав проєкт нової конституції, що забезпечує свободу совісти, преси та незайманість мешкання. Леґіслятива складається з палати послів і сенату. Послів вибиратимуть на основі загального виборчого права. Половина членів сенату буде виборна, друга половина іменована. Послів вибирається на чотири роки, сенат урядує шість літ. Держава ділиться на 9 банатів під управою банатних рад з баном на чолі. В конституції сказано, що Югославія є конституційним королівством під династією Караджорджевичів. Урядовими мовами є сербська, хорватська і словінська. Всі горожани рівні перед правом. Виборче право пасивне до сенату прислугує горожанам повище 40 літ, до палати послів вище 30 літ. Активним виборчим правом користуються горожани, що скінчили 21 літ життя. Нова конституція ґарантує широку автономію поодиноким бана.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 8. ВЕРЕСНЯ 1931.

ВАСИЛЬ С. ЛЕВИЦЬКИЙ. 6)

Міжнародня Кооперативна Школа в Швайцарії.

(Докінчення.)

VI.

Два тижні побуту в гостиннім Фрайдорфі минули бистро, як прегарна життєва фільма знаменитого режисера, повна чудових альпейських картин природи, весела, свобідна і повчаюча. Чим ближче було до кінця нашого спільного життя, тим більше ми всі зживалися зі собою, навязували тісні витки приязни. Коли прийшов прощальний день, кожний з нас говорив що хвилини: Це вже останній раз.

— Це вже останній раз ідемо на виклад. Школа, шкода.

— Це вже останній раз обідаємо тут усі разом, Маріянно. Прийміть від нашого стола на спомин цю нашу спільну знимку з нашими підписами. Шість австрійців і два українці.

— О, як то гарно з вашого боку — дякувала нам розрадувана Маріянна, ховаючи швидко велику знимку, побігла обслуговувати дальше гостей.

Вечором величавий бенкет, улаштований Союзом Швайц. Спож. Кооператив, орхестра і хор Фрайдорфу, прощальні тоасти. Говорять д-р Мей, п. Воткінс, п. Гол, д-р Еґґі. Від слухачів школи з кожної мовної групи один представник. Після бенкету танці і дальші продукції на сцені. Співає при фортепяні панночка, яку знаємо всі як склепову помічницю з кооперативної крамниці. Видно, що побіч продавання в склепі вчиться співати. Балет Фрайдорфу у строях кольорів веселки виводить танок кооперації, два молоді хлопці грають по мистецьки на швайцарських національних інструментах — ручних гармоніях, д-р Лехлін і л-на Айхгорн, службовичка Союзу, в національних швайцарських одягах продукують перед нами оригінальний швайцарський танець. Поміж поодинокими точками йдуть загальні танці. Запрошені панночки з Фрайдорфу і наші слухачки, висока шведка, груба німкиня, полька і синьоволосі англійки — всі танцюють, бавляться. Це останній раз.

Від раннього ранку відїздять авта до ріжних потягів, на ріжні двірці. Ті, що ще лишаються на кілька годин, прощають тих, що вже відїзджають. Довго мають хусточки вслід за нами.

— До побачення! До побачення ще колись. Не забувайте! Пришліть знимки!

Відїзджаємо з кількома шведами в напрямі Парижа. Маємо сильну віру, що колись ще з багатьома побачимося. Наші портфелі повні відбиток, адрес, підписів. Радісно бренять у голові прощальні слова шведів, англійців, німців: Як будете в нашім краю — не забудьте поступити!

Замикаю очі і передімною стає довгий ряд облич, постатей, серед яких жив я нерозлучно останніх два тижні. Майже кожне з них інше, характеристичне для якогось народу. Всі вони були зібрані разом і тому легко було пізнати їх ріжниці, їх вдачі. Якісь певні, постійні, маркантні духові риси полишалися по них всіх у моїй памяти і не затруться напевно ніколи.

Чемні, привітні, веселі наші господарі швайцарці, скромні і забобонно солідні. Жінки не надто гарні, в тих околицях переважно ясні бльондинки з румяною церою обличча і блідими синіми очима.

Пригадується Міжнароднє Кооперативне Свято в Базель. Величезна саля набита людьми, сидять за столиками гуртами і родинами, як у великім кабареті. Ми переходимо поміж столики, щоби найти місце, але не находимо ні одного. Стоячи приглядаємося хвилину програмі, яка складається з знаних кількох точок. Прегарний балет, потім музика на гармоніях. Звичайний, скромний інструмент, але темпераментна продукція в бездоганному виконанні робить на нас усіх особливе враження. Кілька днів пізніше бачили ми похід дітей з нагоди діточого свята у Муттенц. Діти прийшли привитати нашу кооперативну школу. На переді прегарно убрані хлопці в лицарських строях з барабанами, далі відділи наших лицарів з прапорами, дівчата і хлопці в народніх уборах. По середині величавий уквітчаний віз з малою дітворою. За ними музика, знову з самих гармоній. Шіснацять дівчат і хлопців у народніх ношах виконали перед нашою школою правдивий концерт на гармоніях. Враження з кооперативного руху і ці картини з кооперативного свята і з діточого свята, з виступів хору і музики і балету малого Фрайдорфу зливаються в одну незатерту ясну картину. Це Швайцарія, вільний швайцарський нарід у хвилинах праці й відпочинку.

Далі шведи, чи не найсимпатичніші для нас у цілій школі. З ними ми відразу відновили давню історичну дружбу. Веселі, товариські і при тім серіозні. Добродушні, веселі наші приятелі австрійці. Німці — солідні міщани. Збирали вечором земляків і затягали свої скучні пісоньки. Мадяри, що гордовито походжували поміж нами, зазначуючи свою аристократичність. Подібні до них поляки. Не тішилися симпатіями і ходили завжди самі. Грубковаті чехи роблять враження купців. Болгари — немов стягнені просто від плуга — добродушні селяни. Культурні, тихі словінці і хорвати та рубашний серб. Ось нахабний і влізливий румун, темпераментні французи, які завжди перші йшли гуляти на дансіґах, холодні, зрівноважені, дотепні англійці, понурі, маломовні фінці...

Розїздимося в далекі світи, всі заприязнені з собою, получені спомином спільно прожитих гарних хвилин, які так часто в житті не трапляються.

там, також комунальні організації опираються на основах цілковитої автономії.

Після проголошення конституції кабінет Живковича подався до димісії. Король димісію принняв, доручуючи дотеперішньому премієрові утворити новий кабінет. На його предложення король іменував новий кабінет у тому самому складі.

Чи знесення диктатури в Югославії та поворот до парляментарного режиму справді наділить населення держави повноправною горожанською свободою, як заповів король, покаже найближча майбутність. При кермі держави залишилися ті самі можновладці, які віддобрали були населенню всякі права на цілого півтретя року. Перебудова режиму наступила тільки тому, що цього вимагали заграничні потреба, а також тому, що диктатура не принесла сподіваних користей. Численні замахи в останніх двох роках, особливо в останніх місяцях, і потреба безнастанних процесів перед виїмковими судами приневолили диктатуру до відвороту, заки не буде за пізно.

Студентські справи.

ПРО ВИСОКІ ШКОЛИ В ПОЗНАНІ.

В Познані є крім університету ще Вища Торговельна Школа, Вища Школа будови машин та електрики, подібна мірнича й Огородничий Інститут. Університет має 5 виділів: правно-економічний, лікарський, гуманістичний, математично-природничий і рільничо-лісний. При лікарськім виділі існує Інститут Фізичного Виховання, а при математично-природничім Віддїл Фармацевтичний.

Правно-економічний виділ складається з двох секцій: правної і економічно-політичної, в яких відбуваються зовсім відрубні студії. Подання до 15 ц. м., до вписів явитися особисто коло 20. ц. м. Нумерус клявзус — першенство клясичні гімназії.

Лікарський виділ — як звичайно — строгий нумерус клявзус, без знайомства чи поручення не дістанешся. Подібно на рільничо-лісним, тільки тут менше число кандидатів, тому хто негайно внесе подання і сам прийде около 20., може мати 50 проц. певности приняття.

Щодо двох останніх виділів обмежень нема, тільки формальності: подання й особисто впис між 20. і 30. ц. м.

Фізичне виховання має курс повний і неповний. На перший більші вимоги фізичної справности й обмеження в числі. На неповний значно лекша справа, тільки на час формальности.

На фармацевтичний віддїл муситься внести подання до 15. ц. м. і перед першим жовтня ставитися особисто до конкурсового іспиту (30. IX. і 1. X.) з ботаніки або хемії, котрого вислід рішає (формально!) про приняття. Залучники до подання, як по інших високих школах.

Висока Торговельна Школа є в повному значінні школою з академічною вільністю. Школа приватна, вписи без перешкод особисто до 1. X. Оплати крім іспитів около 400 зол. річно.

Дуже практична і мало коштовна є Державна Вища Школа будови машин та електротехніки (адреса: Пляц Берґера). Оплата 70 зол. семестрально, тріває 7 семестрів. Умовини приняття: 6 кляс гімназії і вступний іспит з математики, фізики, польського і рисунків; або іспит зрілости без вступного іспиту. Початок зимового семестру 15. IX., а літнього 1. II. Два виділи: механічний та електричний. Подання на повищу адресу слати якнайскорше. Перед початком курсу зголоситися особисто до впису. Подібний устрій Вищої Мірничої Школи.

Ближчі інформації подаю від 18—20 ц. м. особисто в Познані в кол. Мінус; по 20-тім — адреса: Серафинці, п. Городенка.

Луцький Роман,
-рес. реф. Г. С. У. в Познані.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

АРЕШТУВАННЯ У ЛЬВОВІ Й У ЛЬВІВСЬКОМУ ВОЄВІДСТВІ.

Як ми вже повідомляли, арештовано багато українців у Львові й у львівському воєвідстві, а найбільше в нафтовому басейні. В Перемищині арештували 30 людей, Сокальщині 40 осіб, крім того в Яворівщині, Комарнянщині. У Винниках і довколичних селах конфінували багато людей. Конфіновані голосяться у поліції що кілька годин.

У Львові м. ін. арештували: д-ра Богд. Гнатевича (Домбчанської 9), Юр. Короляя, гімназиста (Погулянка), Анну Чемеринську, студ. фільософії, Ольгу Чемеринську, дентистку (Кохановського 16), Юр. Онишкевича, службовика „Дністра" (Боніфратрів 2), Вол. Коцюмбаса (Виспянського 28), Карла й Вол. Мулькевича (Кентшинського 10), Ол. Садовича (Ринок 35), Петра Жмінковського (Оссолінських 13), Вол. Сеницю, Петра Чорнія, Вол. Байталу, Йос. Рудакевича (Левандівка), Йос. і Яр. Яримовича (Голуба 11), Ів. Сеніва (Потоцького 10), Ем. Штаєра (Пястів 11), Едв. Тиса (Крупярська 5), Атан. Милянича (Пястів 7).

До п. Василя Романова, упр. школи в Чижкові пов. Львів, прийшло 4. ц. м. в 11. год. в ночі двох поліцаїв з постерунку в Гаях і стали допитуватися, де його сини. Коли п. Романів сказав, що двох спить дома, а один поїхав до школи в Рогатині, здивувався постерунковий Ант. Корженьовський, а шподовник Шмідт забрав старшого сина Осипа на постерунок задля переслухання.

ПІСЛЯ НАПАДУ БІЛЯ ПЕЧЕНІЖИНА.

Арештування серед коломийської української молоді в звязку з нападом на почт. амбулянс тревають далі. Вчительку з Богородчан, арештовану тому кілька днів (а про яку польські джерела писали, що вона стояла на чатах підчас нападу) після переслухання випустили на волю, бо її — як признають згадані джерела — лише припадково вмішали у справу. Не справдилася теж вістка про арештування справжнього напасника у Станиславові.

НЕПРАВДИВИЙ АЛЯРМ ПРО АРЕШТУВАННЯ ВБИВНИКІВ ГОЛУВКА.

Сензаційна брукова преса львівський „Експрес Вечорни" та краківський „Іл. Курер Цодзенни" в суботу вечором подали вістку буцім то вже арештовано справжніх убивників пос. Голувка. Вістку цю оснували вони на тім, що в Ризі на норвеськім кораблі „Теля Вормія", який віз вугілля з Гдині до Риги в складі вугля викрито двох нелегальних пасажирів. Вони зізнали, що називаються Пйонтковський і Яблоновський, є українцями та вилеґітимувалися польськими „особистими доводами". На корабель дісталися в тій думці, що він пливе до Арґентини. Обох їх передали префектові поліції в Ризі, а ця передала їх польській владі.

Виявилося, що оба згадані пасажири виїхали вуглевим кораблем із Гдині тому 10 днів, отже не могли брати безпосередньої участи в убивстві пос. Голувка.

З інших джерел повідомляють, що латвійська влада після довшого переслухання приказала випустити на волю обох арештованих, бо на основі обовязуючих у Латвії законів не було основ до дальшого їх вязнення, ані теж для видачі їх польській владі. Латвійський уряд уважав їх побут у Латвії без закорд. пашпортів візованих латвійським консулем небажаним, тому поручив, щоби оба негайно кинули Латвію, себто, щоби добровільно вибрали собі напрям. Оба студенти є вже поза кордонами Латвії.

„В ЛІСІ БІЛЯ ТРУСКАВЦЯ АРЕШТУВАЛИ ВБИВНИКІВ"?

Нова концепція вбивства.

Як ми вже повідомляли, польські джерела принесли чутку, що в лісі біля Трускавця арештувала поліція академика, дезертира з польського війська, якого зловили з револьвером у руці. В револьвері було 8 куль калібру 6.35. Крім того в кишені мав він автоматичний бравнінґ калібру 6.75, отже такі револьвери, від яких згинув Голувко. Виявилося, що арештованого шукали вже, бо він має відсидіти 8. міс. кару. Вістки цієї не потвердили урядово. Офіціяльні чинники заявили, що слідство ведеться далі. Останні фази слідства виявили нові концепції щодо підкладу вбивства пос. Голувка та його джерела. Коли нову концепцію устійнять безсумнівну, влада видасть комунікат.

Інші джерела повідомляють, що розійшлася чутка буцім то в трускавецькім лісі придержано аж двох академиків, а рівночасно зазначують, що компетентні чинники не потвердили вістки про призарештування обох арештованих.

Аґ. „Іскра" повідомляє, що слідство в справі вбивства посунулося значно вперед. Підчас облави в лісах біля Трускавця й Борислава арештували 7 людей, щодо яких, мовляв, є підозріння, що вони брали участь в ост. саботажах у Сх. Галичині. У бориславськім терені все ще йдуть арештування, переслухання і конфронтації. Вони потревають іще довший час.

ПОЛЬСЬКИЙ ЩОДЕННИК У ФРАНЦУСЬКІЙ МОВІ В ЖЕНЕВІ.

Довідуємось, що польська пропаганда працює тепер незвичайно інтензивно на женевському ґрунті, використовуючи відомий трускавецький атентат на пок. Голувка проти українців. Заснували там навіть окремий польський щоденник у французькій мові, який має за завдання паралізувати українську пропаганду, а зокрема капіталізувати для поляків трускавец. атентат.

—o—

СПОРТ.

ЛІҐОВІ МИСТЕЦТВА.

Львів. Погонь—Чорні 1:1 (0:1).
Краків. Краковія—Висла 2:1 (2:0).
Варшава. Полонія—Варшавянка 4:1 (1:1).
Варшава. Гарбарня—Леґія 3:0 (2:0).
Лодзь. ЛКС—Лехія 7:0 (3:0).
Вел. Гайдуки. Рух—Варта 2:0 (1:0).

ЗА ВХІД ДО ЛІҐИ.

Станиславів. Ревера—22. п. п. (Седльці) 2:1 (1:0).
Познань. Леґія—Скра 5:1 (3:0).
Торунь. ЛТСГ—Гриф 2:0.
Радом. РКС—Подгуже 5:3.
Берестя н. Б. 82. п. п.—72 п. п. 1:0.

МИСТЕЦТВА А-КЛЯСИ.

Львів. II. Сокіл—Україна 4:2 (3:2). Ворота для України здобули Грещук і Магоцький. Суддював п. Кунічак.
Борислав. Погонь (Стр.)—Кадімаг (Борислав) 5:4 (3:2).
Ряшів. Ресовія—Погонь І. Б. 4:0 (1:0).

НОВИНКИ

— Учнів розвязаних гімназій минулої осени в Дрогобичі, Тернополі та Рогатині з усіх кляс приймається без ніяких обмежень та перепон також у коедукаційній українській гімназії „Рідної Школи" ім. О. Маковея в Яворові. Оплата в тім заведенню найдешевша з усіх заведень. В Яворові є ще також вільні місця в Бурсі ім. Ів. Франка за оплатою 36·50 зол. або за харчі. Получення до Яворова зі Львова залізницею й автобусами зі Стрілецької площі.

— Студентам міста Львова і львівського повіту до відома! В ціли переведення вуличної збірки у Львові і збірки у львівському повіті для Т-ва Прихильників Освіти у Львові відбудеться в середу, 9. ц. м. в Академічнім Домі, Супінського 21. **анкета.** Всі студенти, що перебувають у Львові і львівському повіті повинні взяти участь у анкеті і зголоситися до участи у збірці. Початок анкети в год. 12. вполудне. — За ініціятивний Комітет: **Василь Міліянчук** вр. **Володимир Калинович** вр.

— Східні Торги у Львові. В суботу відбулося отворення XI. Східних Торгів. Вполудне була академія у Великому Театрі. Промовляли: през. міста Бжозовський, віцеміністр торговлі та промислу Долежаль і від Пром.-Торг. Палати Шарський. Після офіц. отворення на академії представники влади відїхали на площу Торгів, де віцемін. Долежаль на знак отворення Торгів перетяв стяжку в воротах павільону мистецтва. У воєводи Рожнецького відбувся раут.

— З львівської хроніки. Вибух примусу попарив 20-літню Фанну Фабер. — З крамниці Юґенберга при вул. Городецькій „взяли на памятку" 100 годинників, вартости 5000 зол. — Вломилися злодії до крамниці заліза Арамана при вул. Городецькій і замісць важкого заліза забрали вбрання вартне 200 зол. — Не любив „хтось" входити дверми, вийшов вікном з мешкання Якубівського при вул. Погулянка і з поспіху забрав убрання вартости 350 зол. — Хотів перебратися за жінку Микола Марущак і намагався „позичити" ручну торбинку від Кляри Суман. Не вспів перебратися у жіночий стрій, бо опинився в холодній. — Хотів перегнати трамвайовий віз 14. невідомий наколесник і любов спортових вражінь завела його до лічниці. — Мав намір стати поліційним розвідчиком Михайло Гузан і заки ще навчився жадати леґітимацій і грозити арештом, запросили його на поліцію. — Василь Щирба пробив ножем Марію Мазуркевич. — Повісився з причини родинних невзгодин Осип Чаплинський, сторож камениці при вул. Замарстинівській. — З мешкання Германа Пістера при вул. Длугоша виніс злодій через відчинене вікно валізку з річами. — На вул. Шпитальній постріл[?] лила себе з револьвера Ядвига Кохановківна. — Отруїлася 21-літня Ґізеля Боґін, кореспондентка фірми „Вломокот" при вул. Казимирівській. Причина — нещасна любов.

— „Подружа траґедія в Микуличині", описана недавно за польськими часописами в „Ділі", мала зовсім інший характер і зводиться до звичайної бійки, як нас інформують звідтам. Гуцулка Февронія Мотрук взяла від свого чо-

ВІДГУКИ ДНЯ.

Клопіт з міліонами.

Наша довоєнна, а трохи й повоєнна пропаганда за угольний камінь своєї будівлі уважала число. Крутилося воно, спершу біля 30 міліонів, потім біля 40, а останніми часами навіть біля 45. Бувають вискоки і на пів сотні, але вони не мають ще — так сказатиб — офіціяльної санкції. Є це обчислення ентузіястів української розродчої сили, яка не оглядається на крізу, брак кольоній і надмір кольоністів. Може за рік, за два привикне загал і до пів сотні, а тоді вже й офіціяльний голос гукне тим астрономічним числом на всю Европу.

Не мені застановлятися над тим, чи воно буде вказане, тому власне застановляюся і хочу, щоби й другі застановилися.

Виїде наш делегат, відпоручник, чи інший представник за границю і перші його слова до заграниці:

— Я, член, сорокміліонового, а поневоленого народу...

— Вибачте... Я не дочув добре — перериває заграниця. — Скільки ви казали?

— Сорок-міліонового!..

— Со-рок-мі-лі-о-но-во-го?!

— Так! І то не рахуючи еміграції.

— І поневоленого, кажете?!

— Ще й як. Роздерті, розчленовані, в кожного сусіда по пять, по десять міліонів.

— Цікаво, цікаво. А як ви називаєтеся?

— Українці.

— Ага, українці. Гарно.

Після того заграниця довшу хвилю міркує, застановляється, а врешті здивовано скрикує:

— Сорок міліонів і — поневолені?! Скажіть — ради Бога — як це можливе?

Представник тоді відкашлює, набирає більшу скількість повітря в груди і починає про причини. Від географічних до історичних, від політичних до господарських. Рідко коли тільки згадує про психічні. А повинен би! Це одиноке що може заграниця зрозуміти, і що може ще сяктак виправдати нас в її очах.

Маю враження, що наші представники не повинні дуже хвалитися скількістю своїх конна ціоналів, бо вона нас трохи компромітує. Коли зійде розмова на число, то з місця замордувати половину рідного народу, а напевно що й та решта викличе здивування.

— Двацять міліонів і без держави?!...

Все таки вже лекше.

Тільки в однім випадку трапилось було, що чужинці не дивувались. Після „сорок міліонівщини" питає чужинець нашого:

— А скільки ви маєте дітей?

— Одинацятеро.

— Я не питаю: шкільних дітей, а рідних!

— Власне, власне. Рідних!

— *Одинацятеро!?* Ах, тепер уже розумію чому про вас перед війною не було чути, а тепер сорок міліонів.

З того часу чужинець став цікавитися українською проблємою. Не з прихильности до нас, а з жури, де за десять літ приміститься нових 80 міліонів українців і з ким 120-міліоновий нарід заключить союз.

Галактіон Чіпка.

ловіка Дмитра судову сепарацію і має діставати від нього по 20 зол. місячно. З цього приводу між ними прийшло 23. серпня ц. р. до бійки, в часі якої Февронія зранила легко Дмитра ножем. Після бійки Дмитро вже на другий день був здоров, а жінку випустили з арешту.

— **З краєвої хроніки.** Згорів водний тартак Н. Мандельбавма у Підмихайлю. — Озброєні бандити хотіли ограбити Лісіга Діна в Зубриці Великій, старосамбірського повіту. Крик наляканого Діна примусив бандитів втікати.

— **Появився Распутін.** В околицях Слуцька на Радянщині появився старець, що накликає до боротьби з більшовицькою владою і проповідує поворот царату. Юрба слухає його мов пророка і вважає його за Распутіна, якому вдалося врятуватися з рук більшовиків. (Відомо загально, що Распутіна вбили якраз монархісти!). Підбадьорена „пророком" товпа знищила „колгосп" „Червоний Герой", а спроваджені з Слуцька чекісти окружили село і вбили 100 прихильників цього Распутіна, а йому вдалося втечи у ліси з рештою поклонників.

— **„Чистка" комунальних кас.** Після ревізії комунальної каси в Костополі поліція арештувала директора цієї каси (секретаря соймику) Топур-Забелла та скарбника каси Шоловського. В касі бракувало 20 тисяч зол. Як на крізу, то зовсім мало.

— **Катастрофа.** Шофер пасажирського автобуса Дубно-Броди В. Тимофей для „кращої їзди" добре випив, по дорозі віхав до рова і поломав автобус. Двох пасажирів тяжко ранених.

— **Трагічна родинна сцена.** У Вишнівці на передмісті Мухавці підчас сварки подружа Кушаків жінка Марія дістала епілептичного удару та, впавши з крісла на підлогу, так сильно вдарилася, що вмерла на місці.

— **Вбивство ізза майна.** В селі Кинахівцях на Кремянеччині хтось убив підчас сну в клуні 60-літнього селянина Осецького. Поліція арештувала членів його родини, підозріваючи, що це вони вбили старого, щоб не допустити запису майна на інших членів.

— **Трагедія молодого подружя.** В с. Юзефині біля Луцька отруїлася карболевим квасом подружя Бомбалциків наслідком непорозуміння з батьками.

— **Трошки статистики.** Міжнародній уряд посередництва праці в Женеві оголосив підсумки коштів прожиття у світі, з яких показується, що вони значно обнизилися у відношенні до передвоєнних і дальше обнижуються. Коли за поділку візьмемо передвоєнні ціни і означимо їх числом 100, то післявоєнні кошти прожиття будуть такі: Норвегія 1928 р. 190, 1930 р. 172, знижка 9.5 проц., Англія 1928 р. 166, 1930 р. 153, 7.8 проц., Данія 1928 р. 175, 1930 р. 162, 7.4 проц., Голяндія 1928 р. 169, 1930 р. 157, 7.1 проц., Швеція 1928 р. 172, 1930 р. 161, 6.4 проц., Німеччина 1928 р. 152, 1930 142, 6.6 проц., Зед. Держави 1928 р. 171, 1930 р. 161, 5.8 проц., Швайцарія 1928 р. 161, 1930 р. 156, 3.1 проц., Австрія 1930 р. 108, Чехословаччина 101, Угорщина 100, Франція 121, Італія 130, Польща 118.

— **Над Стамбулом лютував буревій** біля пів години. Водночас падав дощ. Потоки води на вулицях спинили рух. Підчас бурі завалилося 40 домів, під звалищами згинуло 5 осіб, багато ранених.

— **Крадіжі зброї.** У Лінебургу вкрав слюсар 70 ручних гранатів у місцевого власника хутора. Поліція шукає тепер озброєного злодія.

— **Торговля живим товаром.** В місцевості Ленс біля Ліль, у Франції, арештувала поліція 4 особи, обвинувачені в торговлі живим товаром. Переважно торгували вони молодими дівчатами, що приїхали з Польщі шукати праці.

— **Самовбивство міліонера.** В Ню Йорку застрілився міліонер Адам Гунтер у 40. році життя і в листі до свого брата каже, що робить це з нудьги, бо не має мети, до якої міг би змагати.

— **Шістьсотлітній процес.** Королівський трибунал у Римі видав присуд у процесі між мешканцями села Монте Боволіно і Фресціяно з одного й монастирем Ст. Ангельо ді Тевальда. Процес почався 3. VI. 1330 р. і тревав аж до 1931 р., себто 600 літ, за уживання лугів і збирання дерева в околичних лісах. Цьогорічний присуд королівського трибуналу закінчив остаточно довголітній процес.

— **Насилля ДПУ.** У звязку з селянським страйком на Рад. Україні силкуються більшовики врятувати загрожене збіже, приганяючи до праці терором селян, які дальше відмовляються від збирання скошеного збіжа. У кременчуському районі збомбардували чекісти три села, вживаючи літаків і важких гармат. Населення не могло спастися перед обстрілом, бо села були окружені сильним кордоном відділів ДПУ.

— **Чума в Барсельоні.** У Барсельоні на чуму вмерло 40 людей, 150 є хорих. Кіна, театри, ресторани і т. д. зачинені. Трамваї не курсують. Вулиці пусті, бо люди бояться виходити, щоби не стрінути когось зараженого чумою.

— **Зударення корабля з підводним човном.** На водах панамського каналу зударилося підводне човно Зед. Держав із малим торговельним кораблем, який віз 15.000 фунтів динаміту. На щастя не було вибуху, хоч сила зудару викинула за борти корабля трьох моряків і уладила їм примусову купіль.

— **Заворушення в Китаю.** Товпа вдерлася до торговельної дільниці Гіттагонгу, спинила вуличний рух і розграбила крамниці; шкоди є на 700.000 фунтів штерлінгів. Озброєна поліція привела спокій. Підчас заворушень поранили 8 осіб.

— **Щастя — то випадок.** Здивувалася бідна вдова Анна Бадерова в Берліні, коли одержала в дарунку радієвий апарат, електричний прилад до чищення долівки і кухонне начиння. Вищий урядовець електричної станиці пояснив їй, що в її мешканні заложила електр. централя 1,000.000-ий з черги годинник для обчислювання зужитого току і з тієї нагоди дарують їй не лише тих кілька памяток, але теж і право вживати один рік зовсім безплатно енергію електричної струї.

— **Збирачам почтових марок.** У 1932 р. припадають столітні роковини почтової марки. Батьком марки був Ровлянд Гіль, який перший придумав той спосіб побирання оплати за листи; попереду платив за лист адресат. Часто траплялося, що адресат не хотів заплатити почтової оплати і не приймав листа; щойно почтова марка спинила втрати почти за невідібрані посилки.

— **„Мадонна" Рафаеля в небезпеці.** Одна з найкращих картин Рафаеля „Мадонна Ансідеї", що її зберігають у Льондоні, є перед загрозою знищення: Дошка, на якій намальований образ, має дві риси і може тріснути.

Дописи.

РОГАТИНЩИНА. *(Ювилейні свята „Рідної Школи".)* Дня 9. серпня 1931. відбулося ювилейне свято „Рідної Школи" в селі Васючині. Програми й її виконанням Васючин здобув першенство між громадами, які дотепер уладили ювилейні свята „Р. Ш." В уладженні свята взяли участь всі місцеві установи: Кружок „Р. Ш.", Читальня „Просвіти", Кооператива, Кружок „Сільського Господаря" і Кружок „Союза Українок". Почин до свята дав місцевий парох о. В. Сайкевич. Свято складалося з трьох частей: Богослуження, концерту й фестину. На концерті відспівав читальняний хор під вмілою батутою о. Сайкевича пісні: „Воскликніте Господеві", „Ой горе тій чайці", „Сонце заходить". Дібрані й вишколені голоси робили гарне враження. Деклямації на різношкільні теми виголосили з повним успіхом: Оля Величківна (VIII. кл. гімн.), Петро Гнип (III. кл. нар.) і Ярослава Лісевич (I. кл. нар.). Святочну промову виголосив делегат Повітового Кружка „Р. Ш. п. Микола Водонос. Пополудні цього дня відбувся фестин під лісом на площі п. Мих. Левицького. Погода була напричуд гарна. Програма фестину була дуже богата й старанно підготована. Найбільш інтересними були вправи, вежі й національні танки та вправи молоді з Васютина і околиці. До влаштування свята причинилася середньошкільна молодь і Виділи місцевих установ. Частину доходу зі свята в сумі 70 зол. віддано як ювилейний дар на „Рідну Школу". Хай приклад села Васючина буде зразком і заохотою до наслідування для других наших громад!

Дня 19. серпня 1931. відбулося ювилейне свято „Рідної Школи" в селі Потоці. Свято започаткував місцевий парох о. сов. Д. Теліщук проповідю і панахидою за померших членів „Р. Ш." Опісля відбувся в Народнім Домі ювилейний концерт, на який зложилися такі точки: Гимн „Рідної Школи", святочна промова, народні пісні й деклямації. Співав хор із Підгороддя під орудою невсипущого диригента п. З. Кинасевича. Підгородянському хорові належиться повне признання за його безінтересовне „турне" по ювилейних святах „Р. Ш." Представниками Повітового Кружка „Р. Ш." на святі були: п. Микола Водонос і п. Микола Ромах. Перший з них виголосив святочну промову, другий привіт і подяку від Старшини Пов. Кружка „Р. Ш." Чистий дохід із свята в сумі 23 зол. і 16 сот. передали як ювилейний дар на „Рідну Школу".

ВОЛОДИМИР НА ВОЛИНІ. *(Сплетні про перебрання церкви греко-католиками.)* Від хвилини призначення о. д-ра М. Чарнецького єпископом греко-католиків на Волині заметушилися — як відомо — верхи православія, а за ними частина низового духовенства. Скористали тут і наші „реєстрові козаки" і подвоїли агітацію проти українців з Галичини та проти всіх часописів, що виходять у Галичині, бо все те „унійтське". Така робота — очевидно — потрібна їх хлібодавцям. Вони вдоволені, що клич: „Пусьціць Русіна на Русіна" застосовано тут вповні нібн в обороні загроженого православія. Хто вони ті „реєстрові", кому і за що служать, аж надто кожному відомо. І це нічого нового. Вониж від кількох літ поширюють свою „діяльність" на цілу Волинь, закладають на папері безліч ріжних товариств то-що. Однак з тої „діяльности" тільки й є, що на папери, бо подлих до краю навіть одиниць не можна назбирати тільки, щоби поширювали їх задуми в поодиноких місцевостях. Від кількох літ пробували вони завоювати Володимир. Та це їм досі не вдавалося. Однак від якогось часу можна завважити, що такою „надійною одиницею" зробилася одна духовна особа. Давніше та особа відпекувалася від такої роботи, а від останніх соймових виборів зачинає щораз сміліше виступати як представник групи Петі. У цього батюшки відбуваються часто збори ріжних підозрілих типів. Він підібрав собі відповідних мироносиць (церковні сестриці) і декого з чоловіків та з ними задумує заснувати якесь товариство церковно-світське щось на взір луцької Рідної Хати чи щось подібного. Щоби притягнути більше членів, а себе зробити оборонцем православія а може навіть „мучеником" пустив чут-

ху, що греко-католики хочуть забрати Миколаївську церкву, в якій він молиться і де так страшно вмів поріжнити між собою вірних. Дня 9. VIII. ц. р. відбувалися основательські збори щадниці: „Українська Райфайзенка" у Володимирі. Щадницю основано, на зборах — очевидно — ніхто і слівцем не згадав про церковні справи, а по зборах розійшлися. Та трьох парохіян Миколаївської церкви, думаючи у своїй наївності, що змінять статут згаданого товариства або вплинуть на поехання поширювання сплетень про перебрання Миколаївської церкви — вибралися до згаданого батюшки і почали з ним розмову. За якийсь час прийшли задихані мироносиці і почали викрикувати, що вони церкви не віддадуть уніятам ані не пустять батюшки... Панове парохіяни пробували питати, при чім тут унія і хто забирає їм батюшку, але войовничих мироносиць годі було вспокоїти! Не було іншої ради, як забратися з того дому... Панове парохіяни ще раз переконалися, що тут нема з ким в чесний і культурний спосіб полагоджувати справи і більше певно не будуть пробувати вести подібних переговорів. Зате батюшка відтак мав говорити войовничим бабам „со слезами в очах", що він їх буде боронити хотяй би його мали різати й рубати... На другий день був у Володимирі — не знаючи певно, що вчора тут робилося — Преосвященний епископ Чарнецький. Задержався тут якийсь час і між іншим оглянув і Миколаївську церкву. Це було ґейби потвердженням, що греко-католики таки задумують відібрати церкву. Слідуючої неділі 16. VIII. ц. р. згаданий батюшка підчас відправи Служби Божої полишив чашу на вівтарі, Службу Божу перервав і вийшов на двір витукуючи на парохіян, щоби коло церкви не ґоворили, бо він покличе поліцію. Коли аж до того дійшло, то парохіяни удалися до місцевого протоєрея, котрий прикликав згаданого батюшку і там заключили „перемиря". В найближчий час батюшка в церкві з проповідниці має відкликати усі сплетні про перебрання гр. кат. церкви, а парохіяни не будуть вести на ту тему розмов біля церкви. *Семанишин.*

ВЕРХРАТА, пов. РАВА РУСЬКА. *(В память полеглих.)* На заклик філії Т-ва Охорони Воєнних Могил в Раві Руській громадянство Верхрати святкувало 2. ц. м. память тих, що згинули у визвольних змаганнях. Старанням місц. старшини пожежно-руханкового т-ва „Сокіл" по середині церкви уставлено на підвищенні домовину, на якій зложено від місцевих товариств вінки з лентами і відповідними написами. Свято відсвятковано Службою Божою і панахидою та відповідною проповідю, присвяченою памяти Тих, що сповнили свій обовязок супроти свого народу. Підчас богослуження співав місцевий сокільський хор. У святі взяв участь делеґат філії Товариства Охорони Воєнних Могил з Рави Руської. В часі богослуження громадянство Верхрати, присутне на святі, зложило квоту 20 зол., яку призначено на будову памятника полеглим. Булоб побажаним, щоби в слідуючому році за приміром Верхрати пішли всі інші села й тим дали доказ, що дорога їм память про тих, котрі згинули в обороні національного ідеалу.

УГНІВЩИНА. *(Окружне кооперативне свято.)* Дня 30. серпня ц. р. відбулося в Угнові окружне кооперативне свято заходом Повітового Союзу Кооператив, при великім здвизі народу. В год. 3-ій попол. відбулася в місцевій церкві панахида за першого кооператора Угнівщини, бл. п. о. Василя Романовського, пароха Угнова в роках 1899—1914, основника першої кредитової кооперативи в Угнівщині, який, вивезений в 1914 р. австрійськими властями на захід, помер в часі світової війни у Відні. В святі взяли участь, крім місцевого пароха о. Трешневського, ще о. Скоморович з Диниск, о. Сиротинський з Карова, о. Чайківський з Корчева, о. Криницький з Вербиці й о. Артимович з Махнова. Святочну проповідь виголосив о. Скоморович, який в гарно обдуманих словах звеличав память покійного о. Василя Романовського. Опісля в домівці читальні „Просвіти" відбулася святочна академія, яку відкрив інж. Коривло Целевич, голова Надзірної Ради Повіт. Союзу Кооп. у Раві Руській, який пояснив значіння свята і ціль кооперації. Слідували привіти від околичних товариств, опісля продукції знаменито зіспіваного хору з Потелича під проводом п. Миколи Мастикаржа і місцевого читальняного хору під проводом п. Василя Осташевського. Відспіванням національного гимну закінчено свято, яке залишило по собі якнайкраще враження.

Учасник.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 8. вересня, година 8 вечор „Вузлиця".

Малий Міський Театр:

Зачинений аж до відкликý.

Театр Ріжнородностей:

Від вівтірка 8. вересня театр „Атенеум" гратиме в салі Театру Ріжнородностей „Вулицю" Райса.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Жар вальса" й додатки.

КАСІНО: Звукова фільма", „Сірий дім" і додатки.

КОЛЬОСЕИ: „Вулиця гріху", „Лявіна".

ЛЕВ: „Чужа наречена" (Марлєна Дітріх), „Бунт совісти".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Особиста секретарка".

МІРАЖ: Звукова фільма „Хаджі Мурат" (Білий сатана) з Ів. Мозжухіном.

ОАЗА: Звукова фільма „Іванко музика".

ПАЛЯС: „Чоловік-любовник".

ПАН: Звук. фільма „Тиранія кохання".

ПАСАЖ: „Вийнятий зпід права" й додатки.

ХИМЕРА: Звукова фільма. „Під крівлями Парижа".

СТИЛЕВЕ: „Свавільні студентки", Бастер Кітон боксером (100 проц. звукова).

УТІХА: „Буря над Азією", „Пат і Паташон та чародійний килим".

Програма радіо.

Понеділок 7. вересня 1931.

Кенігсберг (217,1) 17·40. Кольоратурові пісні. 21·35 Камер. музика (Гайдн, Моцарт). **Липськ** (259,3) 16·00 Концерт радіоорх. **Братислава** (278,8) 14·30 Концерт радіоорх. 18·00 Камеральний концерт (Бах, Бородін). **Штрасбург** (345,2) 20·30 „Граф Люксембург", оперетка Легара. **Відень** (516,4) 20·00 Смичковий квартет (Шуберт). 21·10 Віденська гулянка. 22·50 Танкова музика. **Рига** (524,5) 20·25 Серенади. **Мінхен** (532,9) 19·30 Швайцарські пісні. 20·10 Дует цитристів. **Будапешт** (550,5) 20·15 Циганська музика. 21·25 Камеральна музика (Брамс, Моцарт). **Люблина** (575,8) 20·00 Славянська музика. **Харків** (937,5) 15·00, 20·00 Концерт.

Вівторок 8. вересня 1931.

Кенігсберг (217,1) 21·30 Перли німецької музики. **Липськ** (259,3) 20.00 Симф. концерт (Дворжак). **Братислава** (278,8) 22·15 Циганська музика. **Брно** (341,7) 19·55 Музика Дворжака. **Букарешт** (394,2) 18·00 Легка румун. музика. 21·00 Конц. радіоорх. **Сотенс**, Швайц. (403,8) 20·00 Засідання Союзу народів. **Стокгольм** (435,4) 22·10 Квінтет Бетовена. **Рим** (441,2) 21·00 Концерт солістів. **Мілян** (500,8) 21·00 Симф. концерт (Бах, Гольдмарк, Скрябін). **Відень** (516,4) 20·10 „Дунайська жіночка", опера Кавера. **Рига** (524,5) 19·03 Французька музика 21·30 Польські та українські пісні. **Будапешт** (550,5) 17·00 Церковний хор. 19·20 Циганська музика. **Люблина** (575,8) 15.00 Хоральний концерт (2.500 співаків). **Осльо** (1071,4) 22·05 Концерт хору. **Харків** (937,5) 15·00, 20·00 Концерт. **Кадлюнгборг** (1153,8) Вечір у Копенгаґі. **Париж** (1724,1) 20·41 Музика Шопена.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Понеділок, 7. вересня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астр. час з Варшави. 12·10, 15·10, 16·00, 17·10, 17·30, 19·35 Музика з грамофонових плит. 13·10, 14·50 Комунікати. 15·25 Відчит з Варшави. 15·45 Комунікац. огляд. 16·50 Літ. гутірка по французьки. 17·15 „Скок у середновіча". 17·35 Відчит з Варшави. 18·00 Легка музика. 19·00 Всячина. 19·20 Театральна гутірка. 19·40 Рільничі відомости. 19·55 Комунікати. 20·15 Радіотехнічна гутірка. 20·30 „Польська кров", оперетка Недбаля. 22·45 „Silva rerum". 22·50 Комунікат. 23·00 Легка і танкова музика.

Вівторок, 8. вересня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астр. час. 12·10, 16·00 16·30, 17·10, 19·25 Музика з грамоф. плит. 13·10, 14·50 Комунікати. 15·10 Почтова скринька для дітей. 15·25 Польський Меран, д-р Залуський. 15·45 Летунські вісти. 16·15 „Осінна мода", Ст. Зелінська. 16·50 „Життя овочу", проф. Руперт. 17·35 Упадок Варшави, капт. Козолюбскі. 18·00 Популярний концерт. 19·00 Всячина. 19·30 Комунікат. 19·40 Нафтовий промисл. 19·55 Комунікати. 20·15 Популярний концерт. 22·00 „1001 пригода", фейл. 22·15 Комунікати. 22·30 Легка і танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

За упокій душі бл. п. Д-ра **ЯРОСЛАВА КУЛЯЧКОВСЬКОГО**, директора Т-ва „Дністер", відправиться поминальне Богослуження в середу, 9. вересня 1931 р. в год. 8. рано в Церкві Успенія Пресв. Богородиці, на яке запрошує — ДИРЕКЦІЯ Т-ВА „ДНІСТЕР".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 130

У КОСОВІ отвирає пансіон „Вікторія" (побіч Заведення Д-ра Тарнавського) осінний сезон по значно зниженихцінах (від 5 зол.). При пансіоні великий сад з добірними косівськими овочами 428 1—3

ІНТЕЛІҐЕНТНА особа в середнім віці шукає посади господині найрадше у священика-вдівця. — Зголошення Адм. „Діла" під „Одинока". 426

ЗАРАЗ купіть мені „Стрілецькі Пісні" Ярославенка на фортепян за 10 золотих. 340 3—5

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ПОМІЧНИК з кількалітною практикою з паперового і книжкового ділу шукає праці. Зголошення слати до Адмін. під „Фаховець". 407 2—2

КІМНАТА фронтова умебльована з окремим входом при вул. Супінського зараз до винайму. — Зголошуватися Пелчинська 2. II. поверх, двері ч. 6. в год. 3—5 попол. 429 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка.

Виділ Філії Українського Краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодю в Тернополі складає щиру подяку Вп. Марії Серетній в Ню Йорку, яка занялася збіркою жертв на „Сирітський Захист" у Тернополі і прислала 103 амер. долярів. На цей дар сиротам зложилися отсі Добродії в Америці в долярах: Марія Серетна 10, о. Понятишин 10, збірка в церкві св. Юрія 40, Ів. Бома, ком. села Мислова 13·50, Анна Гораль 1, Марія Гурин 1, Василь Лазута 1, Гельшав 1, Михайло Меркун 1, Микола Колосівський 1, М. Кавецький 1, А. Мельничук 1, І. Букса 1, М. Скварок 1, Тарас Ткачук 2, Т-во „Жіноча Поміч" 12, Йосиф Ваврів 1, Н. Стасюк 1, К. Поліщук 1, Анна Тугопіск 1, Софія Яворська 0·50, Катерина Юля 1. — Усім Жертводавцям щиро-українське „Спаси-Біг!" — За Виділ: **Іван Боднар**, голова; **о. Іван Пасіка**, секретар. 424

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10